

POSTANOWIENIE

14 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 14 czerwca 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa P. Ł.
przeciwko Redaktorowi Naczelnemu „C.” K. M.
o zobowiązanie do opublikowania sprostowania,
na skutek skargi kasacyjnej P. Ł.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 27 lutego 2023 r., I ACa 192/23,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanej do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 grudnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Opolu oddalił powództwo P.Ł. o zobowiązanie do opublikowania sprostowania oraz orzekł o kosztach sądowych. Wyrokiem z 25 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację powoda oraz orzekł o kosztach sądowych.

Powód złożył skargę kasacyjną, wnosząc o jej przyjęcie do rozpoznania z uwagi na występowanie przesłanki, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistą zasadność skargi. W ocenie powoda, na skutek oczywistego naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego, doszło do wydania nieprawidłowego orzeczenia. Pomimo wniosku powoda, sąd nie zobowiązał pozwanego do przedstawienia spornego artykułu prasowego w trybie art. 248 k.p.c., powołując się na błędnie rozumianą zasadę kontradyktoryjności, co skutkowało pomięciem wniosków dowodowych powoda oraz w konsekwencji nierozpoznaniem istoty sprawy. Na skutek błędnej decyzji procesowej sądu, doszło do zatajenia przez pozwanego relewantnych dowodów i odmowy powodowi dostępu do nich, co jest sprzeczne z zasadą prawdy materialnej, wyrażonej w art. 3 k.p.c., a także regulacją art. 248 § 2 k.p.c.

W ocenie skarżącego pozwany powinien udowodnić nieistnienie spornego artykułu prasowego, a także niespełnienie przez powoda wymogów stawianych sprostowaniu prasowemu, ponieważ to pozwany wywodzi z nich skutki prawne. W konsekwencji negatywne skutki niesprostania ciężarowi dowodu w tym zakresie nie mogą obciążać powoda. Nadto skarżący podniósł, że nierozpoznanie istoty sprawy skutkowało naruszeniem prawa powoda do sądu, które jest prawem gwarantowanym zarówno konstytucyjnie (art. 45 Konstytucji RP), jak i konwencyjnie (art. 6 EKPCz).

Pozwana wniosła o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na

ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie jest to ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Podkreślenia wymaga, że na etapie postępowania, jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Analiza zaskarżonego wyroku może być zatem dokonana jedynie pod kątem tego, czy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera argumenty, przekonujące o oczywistej zasadności skargi.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane przypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc sytuacji kiedy wyrok może być uznany za niezgodny z prawem. Konieczne byłoby zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego

wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 marca 2002 r., I PKN 34/01; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, z 26 października 2022 r., I CSK 3332/22, z 29 stycznia 2021 r., I CSK 491/20).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I CSK 5140/22 i powołane tam orzecznictwo).

W ocenie Sądu Najwyższego, wnioski skarżącego zmierzają do kwestionowania ustaleń faktycznych oraz oceny materiału dowodowego, poczynionych przez Sądy obu instancji, co jest sprzeczne z zakazem, wyrażonym w art. 398³ § 3 k.p.c. Skarżący uzasadniając przyczynę przedsądu skoncentrował się na powtórzeniu zarzutów apelacyjnych, opierających się na odmiennej ocenie dowodów niż dokonana przez Sądy meriti. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. zakazuje przenoszenia sporu o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany – zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. – ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c., o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może w żadnym razie świadczyć kwestionowanie ustaleń faktycznych lub oceny dowodów sądu drugiej instancji, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20 i z 11 lutego 2021 r., IV CSK 217/20).

Nie ulega wątpliwości, że powód w toku postępowania sądowego nie udowodnił faktu ukazania się w materiale prasowego o określonej treści. W szczególności powód nie zabezpieczył materiału dowodowego, np. przez sporządzenie zrzutu strony internetowej z treścią materiału prasowego; nie złożył

wniosku o zabezpieczenie; w czasie trwania postępowania sądowego materiał prasowy nie był dostępny.

Odnosząc się do zarzutu nierozpoznania istoty sprawy, w judykaturze Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że nierozpoznanie istoty sprawy, jako przewidziana w art. 386 § 4 k.p.c. podstawa wyroku kasatoryjnego występuje wtedy, gdy sąd pierwszej instancji w sposób nieprawidłowy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu lub zarzutów merytorycznych przeciwstawionych zgłoszonemu roszczeniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22; z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003, Nr 3, poz. 36; z dnia 17 listopada 2004 r., IV CK 229/04, niepubl.; z dnia 10 czerwca 2011 r., II CSK 568/10, OSNC 2012 - B, poz. 40).

Ustalenie okoliczności faktycznych niezgodnie z oczekiwaniami strony postępowania nie świadczy o nierozpoznaniu przez sąd istoty sprawy. Oceny, czy sąd rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu i przepisów prawa materialnego, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, a nie na podstawie ewentualnych wad postępowania dowodowego.

Skarżący oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyłącznie na zarzucie naruszenia przez sądy obu instancji przepisów prawa procesowego i materialnego, dotyczących ustaleń faktycznych oraz oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Jest to oczywiście sprzeczne z zakazem, ustanowionym w art. art. 398³ § 3 k.p.c., nie może więc doprowadzić do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając na względzie zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji, nie znajdując okoliczności, które obowiązyany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono w punkcie 2, zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 8 pkt 2, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

[a]